

La vida es un milagro

Zivot Je Cudo, Emir Kusturica, 2004

Amor en temps de guerra, absurd en temps de guerra i música frenètica

L'extrem de l'absurd

El cinema d'Emir Kusturica arriba en aquesta pel·lícula a l'extrem de l'absurd (sí, sí, més encara), fins al punt de ser moltes vegades massa forçat i caure en gags patètics o acudits fàcils de diàlegs com el que segueix: «això ho va dir Shakespeare» —comenta un—, i l'altre contesta: «no segueixo la lliga anglesa». Tota una demostració de genialitat. Tot i així, no és en và la referència a l'autor de *Romeu i Julieta*, com veurem més endavant.

Però certament, l'absurd i l'humor (en especial el negre), són la millor manera de posar en escena les misèries de la guerra sense caure en el sentimentalisme o en la demagògia. Una vegada més, Kusturica retracta la guerra que va patir Bòsnia Herzegovina, la seva terra natal, a partir del 1992. Un conflicte que havia esclatat a Croàcia i que els bosnis, pel que sembla, no se l'esperaven. I és que

a Bòsnia, aparentment, hi conviuen pacíficament totes les ètnies i col·lectius: els croates, els serbis, els musulmans, els gitans... però aquest còctel, en realitat, només necessitava d'una petita espurna que l'encengués, i aquesta va ser la invasió sèrbia i la seva obsessió per la neteja ètnica.

En aquest context, la trama del film tindrà lloc en una petita localitat fronterera entre Bòsnia i Sèrbia, Golobuci, a on es planeja la construcció d'una via fèrria que uneixi els dos països travessant les muntanyes. Luka, vingut des de Belgrad amb la seva família, és l'encarregat de portar a terme el projecte, que l'obsessiona fins a l'absurd. Jadranka, la seva dona, per acabar-ho d'adobar, és una cantant d'òpera retirada i maniacodepressiva, mentre que el fill, Milos, aspira a convertir-se en futbolista del Partizan de Belgrad (a on vol tornar, tot culpant al pare del seu petit exili).

Un cop que s'aconsegueix construir la via del ferrocarril, la guerra esclata. I allò que havia d'unir dues nacions i treure de l'aïllament al poble, es converteix en l'eina d'una guerra que separa ambdós països i que enfronta entre si la pròpia gent del poble, i esdevé també un punt estratègic del contraban inherent a tot conflicte bèl·lic. Kusturica sap posar molt bé en escena aquesta animalització i corrupció de l'ésser humà. Una de les seves característiques com a cineasta és l'ús freqüent dels animals, que li serveixen (a banda de per recarregar algunes escenes) per fer contrast amb alguns personatges o bé per retractar d'altres. En el cas de *La vida es un milagro*, mentre assistim a l'animalització d'alguns individus, veurem a alguns animals que s'humanitzen, com és el cas de l'ase que ha patit un desengany amorós. (Quan patiran el mateix, els rucs catalans?)

En aquest ambient, on sobrevola sempre el fantasma de Tito i de la gran Iugoslàvia comunista i unificada (ridiculitzada en escenes com la de la inauguració del ferrocarril), també la família de Luka es ressentirà i quedarà fragmentada. El fill, que ha estat finalment fitxat pel Partizan, haurà de renunciar-hi per tal d'enrolar-se a l'exèrcit i acabarà essent capturat per l'enemic. La mare, per la seva banda, enfadada amb el seu marit, a qui culpa de totes les seves desgràcies, marxarà a Hongria amb un director d'orquestra, tot intentant reviure així el seu passat de diva (passat que, sens dubte, no tornarà). Però no tot és tan tràgic. Amb aquesta fragmentació, tot i que sembli mentida, neix l'amor, la història d'amor (que ja trigava!). En el caos de la guerra i la descomposició social, apareix de cop la llumeta passional. Els protagonistes d'aquest afer seran l'abandonat Luka i la jove Sabaha, una infermera de l'hospital on era tractada Jadranka, la dona de Luka. Com en un procés alquímic, de tota la putrefacció que envolta la guerra, neix l'amor entre un serbi i una musulmana. Ja ho tenim: Shakespeare! Vet aquí la nova història del Romeu i la Julieta. La felicitat i tragèdia individual enmig de la bogeria col·lectiva. I tot plegat al ritme frenètic de la música gitana, característica de les pel·lícules de Emir Kusturica.

Finalment, arriba la pau, gràcies a la intervenció de les Nacions

Unides, que queden ridiculitzades al final de la cinta, juntament amb els periodistes que cobreixen la notícia de l'intercanvi de presoners (Bòsnia no perdona la falta d'ajuda immediata en el conflicte; la passivitat d'Europa fins a molt avançada la guerra). És llavors quan la pau, curiosament, provoca la separació dels amants, que han de tornar al si de les seves respectives famílies, en bàndols oposats. Com succeí amb la construcció de l'últim tram de via, allò que aparentment havia d'unificar esdevé un motiu de separació. L'estabilitat no genera l'amor, ni l'art, ni el cinema... Tot parteix d'un caos, visual o psicològic, que va prenent forma a partir dels esdeveniments externs i inesperats. Per tant, la tragèdia sembla anunciada... Però Kusturica no és Shakespeare. I Romeu i Julieta no són ja burgesos ni italians, ni tan sols individus. Luka i Sabaha representen un poble barrejat que ha sofert una divisió interna. I un poble que ha patit necessita trobar suport en l'esperança, en l'optimisme (les vies del tren han complert finalment el seu paper) i en l'humor... Així, doncs, *La vida es un milagro*, tot i tenir drama, no és més que una comèdia, tan absurda com la vida mateixa. I massa llarga, tot cal dir-ho.

Fitxa tècnica

Equip tècnic

Direcció: Emir Kusturica
Guió: Ranko Bozic, Emir Kusturica
Producció: Emir Kusturica, Maja Kusturica, Alain Sarde
Fotografia: Michel Amathieu
Música: Dejo Sparavalo
Muntatge: Svetolik Mica Zajc
Nationalitat: Serbia Montenegro / França
Any: 2004
Durada: 154 min.

Equip Artístic

Slavko Stimac - Luka
Natasa Solak - Sabaha
Vesna Trivalic - Jadranka
Vuk Kostic - Milos
Aleksandar Bercek - Velfo
Stribor Kusturica- Captain Aleksic
Nikola Kojo - Filipovic
Mirjana Karanovic - Nada
Brainislave Lalevic - Predsjednik
Davor Janjic - Tomo
Adnan Omerovic - Eso
Obrad Durovic - Vujan

Filmografia

2004

La vida es un milagro

1998

Gato negro, gato blanco

1995

Underground

1992

Arizona Dream

1989

El tiempo de los gitanos

1984

Papá está en viaje de negocios